

Kulutuksessa suuret erot – ESVAC on mikrobilääkepolitiikan työrukkanen

Euroopan lääkevirasto EMA on kerännyt tietoja eläinten mikrobilääkkeiden käyttömäärästä vuodesta 2010 lähtien ESVAC-projektissa (Eurooppalainen eläinten mikrobilääkkeiden kulutuslukuprojekti). Viimeisimmässä, [vuotta 2014 koskevassa raportissa](#), on mukana jo 29 maata.

Kuten neljässä aikaisemmassa raportissa, tiedot perustuvat eläinlääkevalmisteiden pakkauskohtaiseen myyntiin, joka on suhteutettu tärkeimpien tuotantoeläinlajien määrään. Myyntitiedot on pääsääntöisesti saatu lääketukku- ja apteekkien tilastoista. Useilla lääkevalmisteilla kohde-eläinlajeja on useampia, joten tietoja ei saada eläinlajikohtaisesti vaan raportoidaan lääkeryhmittäin ja lääkemuodoittain.

Eläinten määrä huomioitu

Jotta mikrobilääkkeiden kulutusta eri vuosina voidaan vertailla, pitää myynti suhteuttaa eläinten määrään. ESVAC-projektissa käytettävän populaatiokorjausyksikön (population correction unit, PCU) laskennassa on huomioitu tärkeimmät tuotantoeläinlajit sekä maiden välinen eläinkauppa. Seuraeläinten (koira, kissa) lukumäärästä ei ole kattavia tilastoja, joten niitä ei laskuissa oteta huomioon. Vastaavasti tablettien kulutus on vähennetty kokonaismyynnistä, sillä niitä käytetään lähes pelkästään seuraeläimille.

Yksi PCU vastaa noin 1 kg:aa, mutta on syytä muistaa, että se on puhtaasti tekninen yksikkö. Raportissa mikrobilääkkeiden myynti esitetään milligrammoina aktiivista ainetta populaatiokorjausyksikköä kohti (mg/PCU) sekä suhteellisina osuuksina kokonaiskulutuksesta. Yksityiskohtainen kuvaus populaatiokorjausyksiköstä on [ensimmäisessä ESVAC-raportissa](#).

Tuloksia tarkastellessa on erityisesti huomioitava, että tuotantoeläinlajien jakauma eri maissa vaihtelee huomattavasti. Kulutustrendejä tulee siksi ennen kaikkea tarkastella maakohtaisesti, mutta maiden väliseltä vertailulta ei voi välttyä. .

Kokonaismyynnissä ja antotapojen suosiossa suuri vaihtelu

Maakohtainen kokonaismyynti vaihteli 3 - 419 mg/PCU välillä eli ääripäiden ero oli yli satakertainen. Suomessa populaatiokorjattu kulutus vuonna 2014 oli 22 mg/PCU eli eurooppalaisella mittapuulla meillä käytetään vähän mikrobilääkkeitä tuotantoeläimille.

Yhteistulosten mukaan ylivoimaisesti suurin osa mikrobilääkkeistä annettiin Euroopassa eläinryhmille rehun tai juomaveden mukana (92 %). Injektiovalmisteiden osuus oli 8 % ja muiden lääkemuotojen alle 1 %. Suomessa käytetyimpiä olivat injektiovalmisteet (51 %). Ryhmälääkkeiden osuus oli 42 % ja utareensisäisten valmisteiden 2 %. Ryhmälääkkeiden osuus Suomessa on lisääntynyt viime vuosina, mutta meillä lääkittiin edelleenkin useimmiten eläinyksilöitä, sen sijaan Euroopassa eläinryhmiä.

Lääkeryhmistä Euroopassa eniten myytyjä olivat tetrasykliinit (33 %), penisilliinit (26 %) ja sulfonamidit (11 %). Suomessa myytyimpiä olivat penisilliinit (45 %), tetrasykliinit (23 %) ja sulfonamidit (20 %).

Kriittisen tärkeät mikrobilääkkeet

Ihmisten lääkinnässä kriittisen tärkeiden mikrobilääkkeiden (critically important antimicrobials, CIA) eli 3. ja 4. polven kefalosporiinien, fluorokinolonien ja makrolidien myynti vaihteli maiden välillä suuresti (0–0,8 mg/PCU, 0–11,4 mg/PCU ja 0–28 mg/PCU).

Suomessa niitä käytetään selvästi vähemmän kuin Euroopassa yleensä (0,02 mg/PCU, 0,2 mg/PCU ja 1,0 mg/PCU).

3. ja 4. polven kefalosporiineja on tuotantoeläimille Euroopassa vain injektiona tai utareen sisäisesti annettavina valmisteina. Euroopassa fluorokinolonit annetaan useimmiten juomaveteen sekoitettuna (76 %), makrolidit yleensä rehun tai juomaveden mukana (93 %). Suomessa 3. polven kefalosporiineja ja fluorokinoloneja on tuotantoeläimille ainoastaan injektiovalmisteina. Sen sijaan makrolidit annetaan lähes poikkeuksetta ryhmälääkkeinä.

Käyttötietoja hyödynnetään

Myyntitiedot kerättiin nyt viidettä kertaa yhtenäisellä menetelmällä. Osa maista on hyödyntänyt ESVACin tietoja ja asettanut kunnianhimoisia kansallisia tavoitteita. Esimerkiksi Alankomaissa on määrätietoisella ohjauksella onnistuttu pudottamaan sekä kokonaiskulutusta, että kriittisen tärkeiden mikrobilääkkeiden käyttöä alle puoleen vuoden 2010 tasosta. Kaiken kaikkiaan kymmenen maata on onnistunut vähentämään kulutusta yli 5 %. Kymmenessä maassa, Suomi mukaan lukien, kulutus on pysynyt tasaisena. Viidessä maassa kulutus on lisääntynyt selvästi (yli 5 %).

Vuodesta 2011 mukana olleen 25 maan kokonaiskulutus on vähentynyt 2 %. Vuosivertailua kuitenkin sotkee se, että Espanjan aikaisempien vuosien tiedot ovat olleet huomattavan puutteelliset. Espanjan osuus eläinten mikrobilääkemarkkinoista Euroopassa on suuri, joten 25 maan yhteistulokset 2011 – 2014 eivät ole vertailukelpoiset. Jos Espanjan tiedot jätetään pois, on 24 maan kokonaiskulutus vuosina 2011 - 2014 vähentynyt 12 %.

ESVACsta kolistiinin käytön vähentämistavoitteisiin

Loppuvuodesta 2015 tiedelehdessä raportoitiin uuden mcr-1 kolistiiniresistenssigeenin löytymisestä Kiinassa ja myöhemmin myös Euroopassa. Kolistiini on vanha polymyksiiniryhmän mikrobilääke, joka on uudelleen otettu käyttöön ihmisten lääkinnässä ja se voi olla ainoa vaihtoehto tiettyjen moniresistenttien bakteerien aiheuttamien infektioiden hoidossa. Kolistiinin tehon säilyttämiseksi komissio pyysi Euroopan lääkevirastolta ohjeita kolistiinin tuotantoeläinkäytön vähentämiseksi. [EMAn ohjeilla](#) pyritään nopeasti vähentämään kolistiinin käyttöä eläinten lääkinnässä. ESVACin tietoja hyödynnettiin tänä vuonna siten ensi kertaa yhteiseurooppalaisen käytön vähennystavoitteiden asettamiseen. Suomessa kolistiinia ei ole koskaan hyväksytty tuotantoeläinten lääkintään.